

УДК 159

Овсяннікова Яніна Олександрівна кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії екстремальної та кризової психології науково-дослідного центру Національного університету цивільного захисту України

Соціально-психологічний тренінг як засіб формування комунікативної компетентності працівників органів внутрішніх справ

В статті приділяється особлива увага комунікативної складової професійної діяльності працівників правоохоронних органів. Зазначається, що одним з ефективних методів, на сьогоднішній день, формування необхідних навичок комунікації є соціально-психологічний тренінг.

Ключові слова: професійна діяльність, комунікативна компетентність, соціально-психологічний тренінг.

В статье уделяется особое внимание коммуникативной составляющей профессиональной деятельности сотрудников правоохранительных органов. Отмечается, что одним из наиболее эффективных методов, на сегодняшний день, формирования необходимых навыков коммуникации является социально-психологический тренинг.

Ключевые слова: профессиональная деятельность, коммуникативная компетентность, социально-психологический тренинг.

The special attention in the article is paid to a communicative component of professional activity of the law enforcing bodies personnel. It is indicated that one of the effective methods of forming necessary communication skills today is social-psychological training.

Key words: professional activity, communicative competence, social-psychological training.

Професійна діяльність співробітників ОВС відноситься до розряду складних, що пред'являють дуже високі вимоги до працівників правоохоронних органів, оскільки від прийнятих ними рішень залежать долі багатьох людей. Діяльність співробітника органів внутрішніх справ характеризується наступними специфічними психологічними особливостями: екстремальний характер правоохоронної діяльності; правова регламентація (нормативність) професійної поведінки, прийнятих рішень працівників ОВС; владний, обов'язковий характер професійних повноважень посадових осіб ОВС; дефіцит часу і наявність перевантажень у

роботі; процесуальна самостійність і персональна відповідальність та низьке матеріально-технічне забезпечення [1 с. 144].

Для ефективного подолання різних стресогених факторів працівників ОВС значна роль приділяється комунікативної складової особистості . Так як найважливіша сторона професійної діяльності співробітників правоохоронних органів – це робота з людьми, ефективно, психологічно компетентне спілкування, міжособистісна взаємодія.

Комунікативна діяльність працівників МВС дуже своєрідна. Вона має ряд психологічних особливостей, які, з одного боку, роблять її дуже специфічною, з іншого боку – можуть її ускладнювати. Так наприклад, працівники правоохоронних органів незалежно від їх службового становища, щодня зустрічаються з самими різними категоріями населення з самих різних причин (обмін та видача паспортів, посвідчень на право водіння транспорту, прийом і розгляд скарг та заяв про злочини, припинення порушень громадського порядку і т.п.). Спілкуються практично з усіма верствами суспільства самих різних вікових і професійних груп і різного матеріального становища. Найчастіше у повсякденному житті при виконанні службових обов'язків працівники ОВС змушені мати справу з особливим контингентом людей, що порушили закон.

Службова діяльність співробітників правоохоронних органів вимагає особливих, універсальних знань, комунікативних умінь і навичок:

- вміння швидко встановлювати психологічний контакт з незнайомими людьми і розпалагати їх до себе;
- методи оцінювання особистості співрозмовника;
- вміння слухати інших людей;
- вміння психологічно впливати на людей при здійсненні професійної діяльності;
- уміння долати психологічні бар'єри в спілкуванні;
- рольові вміння;
- здатність керувати своєю поведінкою [2, с. 196].

Комунікативні якості є найбільш важливим елементом у структурі професійної майстерності працівників ОВС.

Одним з ефективних методів, на сьогоднішній день, формування необхідних навичок комунікації працівників МВС України є соціально-психологічний тренінг.

Хотілося б зазначити, що останніми роками тренінги з розвитку навичок комунікації й саморегуляції, особистісного зростання і формування професійних навичок почали практикуватися в державних структурах екстремального профілю діяльності [2, с. 115].

На сьогоднішній день, фахівцями науково-дослідної лабораторії екстремальної та кризової психології Національного університету цивільного захисту України м. Харкова розроблені та апробовані соціально-психологічні тренінги для фахівців екстремального профілю діяльності, які враховують специфіку їх службової діяльності. Серед розроблених та апробованих соціально-психологічних тренінгів в системі МВС України може ефективно застосовуватися тренінг формування комунікативної компетентності.

Мета даного тренінгу: підвищення адекватності власного уявлення про себе та сприйняття інших; вирішення актуальних комунікативних завдань, що виникають у рамках повсякденної діяльності; зростання комунікативної відкритості та якості спілкування; оволодіння навичками конструктивної соціальної взаємодії; підвищення навичок соціальної перцепції за допомогою невербальної комунікації.

Тренінг розрахований на проведення протягом 2 діб. Оптимальна кількість учасників тренінгової групи – від 12 до 15 чоловік. Бажано, щоб учасники тренінгу мали однорідний статус. Програма тренінгу включає в себе спеціально підібрані вправи, які призначені для поліпшення взаємодії та взаєморозуміння між особовим складом працівників ОВС (в колективі і в процесі службової діяльності). В більшості своїй вправи є моделями службових і життєвих ситуацій спілкування. Засобом вирішення мети соціально-психологічного тренінгу є групові дискусії, рольові ігри, психогімнастика тощо.

Кожне заняття включає:

- «початок», спрямований на підготовку групи до роботи
- основну частину, спрямовану на реалізацію поставлених завдань;
- підведення тренером підсумків заняття, рефлексію членів групи;
- домашні завдання, спрямовані на відпрацювання і закріплення

отриманих навичок.

Зазначимо, розроблений соціально-психологічний тренінг можна використовувати як самостійно, так і як блок у комплексі інших тренінгів для персоналу МВС.

В результаті тренінгу людина отримує різноманітний спектр емоційних переживань, здобуває певний чуттєво-практичний досвід у якійсь сфері (особисте життя, професія, соціальна взаємодія, саморегуляція) [2, с. 196]. Крім цього, діагностичні, навчальні, розвивальні, психокорекційні, саморегулятивні та інші функції і можливості тренінгу сприяють виконанню загальних та специфічних цілей і завдань роботи з персоналом МВС України.

Соціально-психологічний тренінг стає усе більш розповсюдженим як необхідний фактор розвитку професійних навичок і корекції особистісної сфери працівника. Сьогодні в нашому суспільстві зростає потреба у тренінгах, особливо у сферах, де діяльність людини пов'язана з ризиком, напруженістю, великими психічними і фізичними навантаженнями, високим рівнем відповідальності.

Література

1. Бандурка О.М., Венедіктов В.С., Тімченко О.В., Христенко В.Є. Екстремальна юридична психологія в діяльності персоналу ОВС. – Харків: Вид-во Національного університету внутрішніх справ, 2005. – 371 с.

2. Лефтеров В. О. Особистісно-професійний розвиток фахівців екстремальних видів діяльності: дис. ...докт. психол. наук.: 19.00.09 / В. О. Лефтеров. – Донецьк: Донецький юридичний інститут луганського державного університету внутрішніх справ, 2008. – 428 с.